

Nederlandse nieuws- en radioprogramma's tijdens de verkiezingscampagne van 2025

Onderzoeksverantwoording

Amsterdam, januari 2026

Nisanur Karadavut (MA)

Vaas de Wit (MA)

Dr. Nel Ruigrok

Inhoud

Inleiding	2
Dataverzameling Televisienieuws	2
Dataverzameling Radionieuws	2
Methode	3
Stemherkking en AmCAT	3
Embeddings nieuws- en radioprogramma's	3
Onderwerpclassificatie	4
Appendix A	4
Appendix B	7

Inleiding

Het onderzoek bestaat uit een automatische inhoudsanalyse, waarbij met behulp van stemherkenning en embeddings de lijsttrekkers zijn geïdentificeerd. Daarnaast zijn de categorieën eerst handmatig gecodeerd door twee codeurs. Wanneer deze codering voldoende betrouwbaar was, werden de teksten vervolgens geanalyseerd met OpenAI's ChatGPT¹.

In deze onderzoeksverantwoording gaan we in op de dataverzameling en de verschillende onderzoeksmethoden.

Dataverzameling Televisienieuws

In totaal zijn 4 nieuwsprogramma's geanalyseerd over de periode van 1 oktober tot en met 29 oktober 2025. De selectie bestaat uit zowel programma's van publieke omroepen als van commerciële zenders. De geanalyseerde programma's van de publieke omroepen zijn: *NOS Journaal*, *Nieuwsuur*, *EenVandaag*. Vanuit de commerciële zender RTL is *RTL Nieuws* opgenomen in de analyse.

In totaal gaat het hierbij om 133 uitzendingen, 94 uitzendingen van de commerciële omroepen, 39 uitzendingen op de publieke omroepen met een gezamenlijke duur van 38 en een half uur.

Nieuwsprogramma's per zender(2025)				
Episodes, time and speaking turns				
programma	n_episodes	hours	turns	
Commercial				
RTL Nieuws	39	10.0	198	
NPO				
Nieuwsuur	37	16.1	887	
NOS Journaal 20:00	34	7.4	252	
EenVandaag	23	5.0	187	
sum	—	133	38.5	1524

Dataverzameling Radionieuws

In totaal zijn 13 radioprogramma's van de publieke omroep geanalyseerd over de periode van 1 oktober tot en met 29 oktober 2025. De geanalyseerde programma's waren: *De Nieuws BV*, *Dit is de Dag*, *Dr. Kelder en co*, *EenVandaag*, *Geld of je Leven*, *Nieuws en co*, *Nieuwsweekend*, *NOS met het oog op morgen*, *NOS Radio 1 Journaal*, *Spraakmakers*, *Sven op 1*, *Villa vdb*, *WNL Haagse Lobby*.

In totaal ging het hierbij om 158 uitzendingen met een gezamenlijke duur van ruim 168 uur.

Radioprogramma's (2025)				
Episodes, time and speaking turns				
programma	n_episodes	hours	turns	
NOS Radio 1 Journaal	22	52.7	521	
Spraakmakers	16	20.2	78	
De Nieuws BV	14	17.3	74	
EenVandaag	16	14.9	189	
Nieuws & Co	15	14.5	100	
NOS Met het Oog op Morgen	17	12.7	189	
Villa VdB	9	9.2	38	
Dit is de Dag	14	8.4	746	
Sven op 1	16	7.4	726	
Nieuwsweekend	4	4.6	20	
Dr. Kelder en Co	4	2.6	10	
Geld of je Leven	8	1.9	47	
WNL Haagse Lobby	3	1.8	10	
sum	—	158	168.2	2748

¹ Dit onderzoek is uitgevoerd door Nel Ruigrok, Nisanur Karadavut en Vaas de Wit, in samenwerking met de Ombudsman voor de Publieke Omroepen. Het onderzoek is mede mogelijk gemaakt door het Commissariaat voor de Media en het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.

Methode

Stemherkenning en AmCAT

Voor de analyse is gebruikgemaakt van een combinatie van automatische inhoudsanalyse. De stemmen van de lijsttrekkers waren vooraf herkend met behulp van **diarization-technologie**: een methode waarbij een computer automatisch verschillende sprekers in een uitzending identificeert en labelt. Het systeem detecteert wanneer er wordt gesproken en vertaalt stemkenmerken naar vectorrepresentaties. Op basis hiervan zijn de uitzendingen opgedeeld in spreekbeurten: segmenten waarin telkens één persoon aan het woord is. Deze vectorrepresentaties maken het mogelijk om verschillende stemmen automatisch van elkaar te onderscheiden en spreekbeurten die waarschijnlijk door dezelfde spreker zijn uitgesproken, te groeperen onder hetzelfde sprekersnummer. Vervolgens zijn alle spreekbeurten met behulp van Faster Whisper automatisch getranscribeerd. De transcripties, samen met de bijbehorende metadata (datum, start- en eindtijd van elke spreekbeurt, programma en sprekersnummer), zijn opgeslagen in AmCAT – een database en computationele infrastructuur voor het verzamelen, beheren en analyseren van grootschalige tekstuele data (Van Atteveldt, 2017). Daarna zijn alle talkshows handmatig bekeken en zijn de stemmen van alle gasten, inclusief presentatoren en vaste duiders, gekoppeld aan de sprekersnummers die in AmCAT zijn geregistreerd. Deze informatie is vervolgens gekoppeld aan aanvullende metadata van de sprekers, zoals gender en vakgebied.

Embeddings nieuws- en radioprogramma's

De handmatige analyse is uitgevoerd voor de afleveringen van talkshows. Voor de uitzendingen van nieuws- en radioprogramma's zijn de vectorrepresentaties gebruikt die eerder handmatig zijn herkend en gelabeld voor de talkshows.

Alle vectorrepresentaties (embeddings) van de belangrijkste lijsttrekkers zijn geïdentificeerd in de data van de talkshows of, als ze nog ontbraken, in de overige data. Per lijsttrekker is een gemiddelde embedding berekend op basis van alle vectorrepresentaties.

Vervolgens zijn deze vectorrepresentaties vergeleken met alle vectorrepresentaties uit de data van de nieuwsprogramma's op televisie en op de radio. Op deze manier kan de computer bepalen welke vectorrepresentaties, en daarmee welke uitspraken afkomstig waren van de verschillende lijsttrekkers.

In totaal gaat het bij de nieuwsprogramma's om 1.524 spreekbeurten en bij de radioprogramma's om 2.748 spreekbeurten. Door gebruik te maken van de bovenstaande techniek is een dataset opgebouwd waarmee berekend kan worden welke lijsttrekkers aan het woord waren en hoeveel spreektijd zij kregen in de verschillende programma's. Hoewel het hier om een automatische analyse gaat en er dus fouten kunnen voorkomen, is de methode na controle betrouwbaar genoeg bevonden voor verdere analyse.

Onderwerpclassificatie

Er is een onderwerpclassificatie toegepast om alle spreekbeurten toe te wijzen aan thematische categorieën. Om te bepalen welke onderwerpen domineren in nieuws- en radioprogramma's is gebruikgemaakt van een mixed-methods benadering, waarin handmatige codering en automatische inhoudsanalyse worden gecombineerd.

Allereerst is er een codeboek opgesteld. Vervolgens zijn alle teksten handmatig gecodeerd door twee codeurs. Om de betrouwbaarheid van deze codering vast te stellen, is een intercodeurbetrouwbaarheidstoets uitgevoerd. Hierbij codeerden twee codeurs onafhankelijk van elkaar vijftig willekeurige items. De berekende Cohen's kappa is 0,82 en wordt als voldoende betrouwbaar beschouwd voor verdere analyse. De gebruikte categorieën zijn: werk, inkomen & economie, landbouw & platteland, defensie, Israël & Gaza, buitenlandse zaken, burgerrechten, onderwijs, cultuur & wetenschap, klimaat & natuur, politiek nieuws, gezondheid & welzijn, woningbouw, immigratie, infrastructuur & mobiliteit, veiligheid & justitie, sport en overig. Meer informatie over het codeboek is te vinden in Appendix A.

Na validatie is de onderwerpclassificatie opgeschaald met behulp van een geautomatiseerd classificatiemodel. ChatGPT is hierbij ingezet als supervised tekstclassificator: elke spreekbeurt werd, op basis van het codeboek en vaste instructies (prompt), toegewezen aan precies één vooraf gedefinieerde categorie. ChatGPT fungeert hierbij als classificatie-instrument en niet als interpretatieve actor; de categorieën en beslisregels worden volledig bepaald door het codeboek. De overeenkomst tussen de automatische classificatie en de handmatige codering is vastgesteld in een aparte steekproef (Cohen's kappa = 0,82), wat wijst op voldoende betrouwbaarheid voor verdere analyse. Vervolgens is het model toegepast op de volledige data. De resulterende categorieën zijn geanalyseerd aan de hand van frequenties per onderwerp en per partij. De gebruikte prompt is opgenomen in Appendix B.

Appendix A

Codeboek

Categorie	Beschrijving
Werk, inkomen & economie	"Deze zinnen gaan over sociale zekerheid, uitkeringen, pensioenen; armoedebestrijding en verminderen ongelijkheid; nivellering; betere arbeidsomstandigheden; hoger minimumloon maar ook over Vlaktaks, belastingverlaging; algemene bezuinigingen t.b.v. verlagen staatsschuld of begrotingstekort; steun aan bedrijfsleven of ondernemers, belastingverhogingen, accijnsverhogingen, moeilijk rond kunnen komen."

Landbouw & platteland	"Deze zinnen gaan over terugdringen stikstofuitstoot landbouw, boeren, inkrimpen veestapel, duurzame landbouw, diervriendelijke alternatieven, maar ook over Instandhouden (intensieve) landbouwsector; steun voor platteland, of de landelijke gemeenschap."
Defensie	"Deze zinnen gaan over Sterk leger / sterke NAVO; investeringen in defensie, een sterker of effectiever leger, marine, luchtmacht; het bereiken van de NAVO doelstelling van 2% van het BNP voor defensie."
Israël & Gaza	"Deze zinnen gaan over de oorlog tussen Israël en Hamas in de Gazastrook, het conflict tussen Israël en de Palestijnen, militaire acties in Gaza, en de humanitaire en politieke gevolgen van het geweld in Israël en Palestina. Ook de betrokkenheid van (buitenlandse) politici valt hieronder, zoals Trump."
Buitenlandse zaken	"Deze zinnen gaan over buitenlands beleid gebaseerd op mensenrechten en een op regels gebaseerde wereldorde, Amerikaanse politiek, Kirk en de oorlog in Oekraïne en Rusland. Verder gaat het over versterking of uitbreiding van de EU; stimulering van vrijhandel of vrijhandelsovereenkomsten, of over uittreding uit de EU; protectionisme; anti-globalisering; grenscontroles; humanitaire interventies; ontwikkelingssamenwerking. Ook ander nieuws wat niet in Nederlandse context plaatsvindt hoort hierbij."
Burgerrechten	"Deze zinnen gaan over vrijheid van meningsuiting, individuele rechten en vrijheden; privacy; gelijke rechten voor alle mensen, seksualiteit inc homorechten, transgender, LHBTQI+ rechten; weerstand tegen discriminatie of anti-semitisme; zelfbeschikking in gezondheidszorg, waaronder abortus en euthanasie, maar ook over Traditionele / Christelijke / conservatieve normen en waarden; belang van gezin en gemeenschap; bescherming van het (ongeboren) leven en het gezin, weerstand tegen abortus en weerstand tegen euthanasie, anti-woke. Het gaat hier om de Nederlandse context."
Onderwijs, cultuur & wetenschap	"Dit artikel gaat over onderwijs, cultuur, en wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. Hieronder vallen verbetering en stimulering van of juist bezuinigingen op scholen, universiteiten, wetenschappelijke en culturele organisaties (inc. de publieke omroep) of over Particulier en religieus

	onderwijs; vermindering van financiering voor studenten of scholen; leningen in plaats van beurzen voor studenten; het stimuleren van traditionele of conservatieve of christelijke waarden in cultuur of onderwijs."
Klimaat & natuur	"Dit artikel gaat over de bescherming van het milieu, investeren in parken en groene gebieden; het verminderen van koolstofemissies, het verbeteren van isolatie, maatregelen om de brandstofefficiëntie te verbeteren; de overgang naar duurzame energie, inclusief kernenergie, biomassa en stadsverwarming, maar ook over Investeren in fossiele brandstoffen, inclusief aardgaswinning; verlagen van milieunormen of -bescherming. Het gaat hier ook over het doodschieten en opkomen van de wolven."
Politiek nieuws	"Dit artikel gaat over bestuurlijke vernieuwing, (grondwettelijke of staatsrechtelijke) hervorming, versterken van het democratisch proces, verbeteren vertrouwen in de overheid. Ook nieuws over peilingen, verkiezingsnieuws en nieuws over partijbesturen."
Gezondheid & welzijn	"Dit artikel gaat over (overheids)investeringen in gezondheidszorg; betaalbare en beschikbare zorg (inc. afschaffen eigen risico). Stimuleren van gezond gedrag, sport en preventie, privatisering, rol van bedrijven en particuliere verzekeraars, kostenbesparingen en doelmatigheid. Hier gaat het ook om medicatie"
Woningbouw	"Dit artikel gaat over woningbouw, betaalbare huizen, sociale woningbouw, huurverlaging, vermindering of de hypotheekrenteaf trek of juist het stimuleren van huiseigenaarschap."
Immigratie	"Dit artikel gaat over arbeidsmigratie en immigratie (inc. vluchtelingen, expats, studenten) en integratie (of juist multiculturalisme), of over terugdringen migratie, vluchtelingen en asielzoekers; verminderen buitenlandse arbeiders, expats en studenten; gedwongen integratie van minderheden en conformiteit aan Nederlandse cultuur, het boerkaverbod, islamisering van de samenleving. De spreidingswet valt hier ook onder."
Infrastructuur & mobiliteit	"Dit artikel gaat over (investeringen in) openbaar vervoer (treinen, bussen, metro, tram); steun voor elektrische autos, fietsen, of ander duurzaam vervoer; autogebruik of bezit duurder maken (inc. rekeningrijden) of juist

	investerings in wegen; verhogen snelheidslimiet; meer of goedkoper parkeren; lagere belasting op autos of benzine; uitbreiden of steunen schiphol or vliegverkeer."
Veiligheid & justitie	"Dit artikel gaat over wetshandhaving, rechtsstelsel, openbare veiligheid, criminaliteitspreventie, en gerelateerde beleidsmaatregelen. Dit omvat zowel preventie van misdrijven als reactieve maatregelen, juridische procedures, en veiligheidsinitiatieven. Ook de hoeveelheid politie, strengere straffen, en het juridische proces vallen hieronder. Ook hoort hier grensoverschrijdend gedrag, femicide en seksueel misbruik bij. Het nieuws moet wel gaan over Nederland. Criminaliteit in het buitenland valt onder defensie & buitenlandse zaken. Demonstreren hoort hier ook bij."
Sport	"Dit artikel gaat over sportwedstrijden, sporttoernooien en sportevenementen - investeren in sport of het bevorderen van sport valt hier niet onder. Racisme binnen sport hoort bij burgerrechten, niet bij sport."
Overig	"Stukken tekst waarin een dienst of een product wordt aangeprezen, waarin het gaat over wat er later in de show aan bod komt of allerlei losse zinnen over verschillende onderwerpen die in het programma aan bod komen of zijn gekomen. Wanneer er staat 'verder in het nieuws', Wanneer er verslag wordt gedaan over het weer, ook wanneer er wordt benoemd wie er vanavond aan tafel zit, Ook stukken tekst wat reclame is, waar producten of diensten worden aangeprezen vallen hieronder."

Appendix B

ChatGPT prompt: "Classificeer de volgende tekst in één van deze categorieën. Gebruik de beschrijvingen om te bepalen welke het beste past. Geef alleen een JSON terug in dit formaat. Predicted_label <één van de categorieën> "